

**Gunda Béla**  
 1911 – 1994

## Megemlékezés Gunda Béla temetésén

Megrendülten búcsúzom tisztelői és barátai nevében Gunda Béla egyetemi tanártól, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjától. A szomorú hír szinte hihetetlen volt, hiszen fiatalokat megszegyenítő volt fizikai munkabírása, teljes a szellemi frissessége.

A sors kegyes ajándéka volt számomra, hogy 26 évvel ezelőtt, amikor a Kossuth Lajos Tudományegyetemre kaptam kinevezést, megismerhettem Gunda Bélát, azután élvezhettem kitüntető barátságát, és a sok beszélgetés és kirándulás során kitértél előttem egy kivételes egyéniség. Élmény volt vele Erdélybe, a Hortobágyra vagy a zempléni vidékre kirándulni: ismert minden eszközt, növényt, eredetüket, használatuk illetve termesztésük módját, nevük etimológiáját, és magukat az embereket, a hegyaljai, az erdélyi és a parciumi parasztokat, a hortobágyi pásztorokat, a korondi és a nádudvari fazekasokat. Nem közvetlen tapasztalatból, hanem íásaiból tudom, hogy majd ilyen otthonosan mozgott Svédországban és Finnországban, vagy az észak-amerikai indiánok között. Az írott szónak is mestere volt, sok nagy értékű etnográfiai dolgozatát még a nem szakember is élvezettel olvashatja.

Ha kulcsszót keresek szelleméhez, akkor ezt a *harmóniában* találom meg. Számára nem létezett két kultúra, hiszen etnográfus létére otthonosan mozgott a természet-tudományok területén is, aminek csak kis részben volt a magyarázata, hogy egyetemi hallgatóként sok kémiai és geológiai előadást is hallgatott. A népi mesterségekkel és az etnobotanikával foglalkozó kutatásait kiemelkedő jelentőségét kivételesen széles és mély természettudományi ismereteinek és gondolkodásmódjának is köszönheti. A harmónia jelentkezik több más vonatkozásban is. Számára a népi és az urbánus éppen nem ellentétes kategóriákat jelentettek. Ő egyszerre — és magától értetődő természetességgel — volt népi és urbánus. Mély haza- és magyarságszeretetével megfűrt, sőt szinte következtet belőle, a más népek és kultúrák megbecsülése, értékeinek tisztelete. Sokat emlegetik egyik mondását: „Debrecenben lakom, de Európában élek”. A „de” helyett az „és” kötőszó talán még szerencsésebb lenne, hiszen az Ő munkájának is köszönhető, hogy nekünk nem kellett most kopogtatnunk bebocsátásért Európába. Az általa indított sorozat, a *Műveltség és Hagyomány* a világon bárhol megállhatta volna a helyét, vaskos kötetekben megtaláljuk a legkiválóbb külföldi kortárs etnográfusok íásait is.

A harmóniának egy másik vetülete volt az *igazság*, a *szépség* és a *jóság* hármasának feltétlen követelése és követése. Tudósként az igazságot, íróként a szépséget (ne feledjük, hogy ifjúságában verseket is írt), egyszerű emberként a jóságot tartotta alapelveknek.

Amikor meglepéssel gondolhatunk arra, hogy hatalmas munkásságát számos hazai és külföldi elismeréssel illették, nem hallgathatjuk el, hogy a Magyar Tudományos Akadémia legalább harminc-negyven évig tagadta meg önmagától azt a megtiszteltetést, hogy Gunda Bélát tagjai sorába válassza. Ne keressen emögött senki politikai indítékokat, emberi gyarlóság, kicsinyesség és féltékenység volt az oka annak, hogy csak 1990-ben lett az Akadémia levelező, majd egy évre rá rendes tagja. Számomra és sokan mások számára, akik fiatalon, vagy viszonylag fiatalon lettek az Akadémia tagjai, ez a méltánytalanság különösen nyomasztó volt. Bár mellőzését Ő is igazságtalannak tartotta, mindig készséggel szolgálta az Akadémiát, lelkiismeretesen látta el a rengeteg akadémiai feladatát is, és mindig lojális volt az Akadémia iránt.

A végső elmúlásba nem lehet belemenyugodni, de mégis bele kell törődnünk. Csak úgy lehetünk méltók Gunda Béla emlékéhez, ha híven megőrizzük azokat a kincseket és tanításokat, melyeket Tőle kaptunk és megkíséreljük érvényesíteni a magunk munkájában azokat a magasabb elveket, melyek Őt vezérelték egész életében. Drága Béla, Isten Veled, nyugodjál békében.

**Beck Mihály**